



KALAPUTXI

MUTRUKURKO HERRI ALDIZKARIA
2015eko maiaketa. 150. zenb.

**NAGUSIEN
SEXUALITATEA**

"ZELAITXUETA"
HAIZEOLA
tipologia ezberdineko
euskal labearen
aurkinkuntza

**BERROGEITA
HAMAR URTE
AMETSETAN**



unai belaustegi bedialauneta

"gizartetik jasotakoa ikerketa bidez itzuli nahi diogu gizarteari"



LANBIDE HEZIKETA

Erdi maila

- Beroa sortzeko instalazioak (iturgintza, eguzki instalazioak, gasa)
- Mantenimendu elektromekanikoa

Sarbide proba goi mailarako

Goi maila

- Administrazioa eta finantzak
- Efizientzia energetikoa eta eguzki energia termikoa
- Automatizazioa eta robotika industrial
- Fabrikazio mekanikoko produkzioaren programazioa
- Mekatronika industrial

Arratsaldeak:

- Efizientzia energetikoa eta eguzki energia termikoa

AURREMATRIKULA

25/05-05/06

#gukleartibai

Guk!
Lea Artibai!



lea artibai
ikastetxea
Etorkizuna eraikiz

94 616 9002

info@leartik.com

www.leartik.com

aurkibidia

Informaziua	4
Zeuk esan	5
Puri-purixan	6
Bi hitzetan	8
Kultura	10
Karenka	12
Gaztekin	14
Bai Txo!	15
Lapazorrikeixak	16
Hezkuntza	17
Aisialdia	18
Zorion agurrak	20
Agenda	22

Kalaputxi ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen-iritzien erantzunkizunik.

Argitaratzailea

Karenka komunikazio elkarte
Barrenkale, 12 behe - 20830 Mutriku.

Telefona

635 748 393

e-maila

kalaputxi@topagunea.com

kalaputxi2001@gmail.com

Bloga

kalaputxi.blogspot.com

Laguntzailea

Mutrikuko Udala

Kolaboratzaileak

I.Andonegi, J. Larrañaga, Javi Castro,
IXA, Txantxangorri, Bai Txo!, EMA.

Tirada

2.200 ale

Lege Gordailua

SS-787/01

ISSN

1579-4792

Inprimategia

EUSKALINPRI. Deba

Banaketa

Kalaputxi

Gipuzkoako Foru
Aldundia



Mutrikuko Udaleko
Kultura eta Euskara



iritzixa

PENTSAMENDUAREN ZAMA

Leihotik begiratzen dugunean, gure lagunekin harremantzen garenean, natura deskribatu behar dugunean... gure jarrerek eta hitzek giza munduaren dualismoa begi bistan jartzen dute. Errealitate sozialaren bikoiztasunak eragin zuzena du gure bizitzetan, baita gure gorputz, nortasun eta identitateetan ere. Baina kontziente al gara horretaz?

Errealitatea oso modu zehatz batean irudikatua aurkitzen dugu. Gure errepresentazio, diskurtso, pentsamolde, ideologia eta sentipen guztiak errealitatearen gainean dugun irudiak determinatua aurkitzen dugu, eta, era berean, errealitatearen irudia bestelako eremuek determinatzen eta eraikitzen dute. Gaur egun, aspalditik datorkigun mundua ordenatzeko, interpretatzeko moduari jarraitzen diogu, are gehiago, oso zaila egi-ten zaigu antolamendu horretatik at errealitatearen inguruan pentsatzea. Ikuspegi edo antolamendu hori Platon filosofo grekoaren pentsamendu eta idatzietan aurki genezake lehendabizi, ikuspegi horri ikuspegi dualista deritzogu.

Platonek errealitatea bi mundutan banatu zuen: ideien mundua eta materiaren mundua. Banaketa horretan benetakoa eta erreala dena. Ideiak dira, arrazoimenak antzemanak, eta ez materia, zentzumenak hautemanak. Zer da materia, beraz? Zer da mundu sentigarri hori? Imitazioa, sasi mundua, errealitate faltsua.

Mendebaldeko pentsamenduan, Foucault-ek azaltzen duen bezala, ezin uler genezake errealitatea bikoiztasun kontrajarrien bitartez adierazten ez baldin bada: gaixoa-osasuntsua, emakumea-gizona, naturala-kulturala, preso-a-askea, homosexuala-heterosexuala, ... eta horrela, etengabeko zerrenda bat osa genezake.

Platon eta Foucault-en ideiak jasoaz ohartzen gara mundua ezin uler genezakeela bikoiztasun kontrajarrien bitartez ez baldin bada. Hori horrela izanik, ezin antzeman ditzakegu subjektu eta identitate ezberdinak kontraktasunean oinarriturik ez badaude? Posible ote dugu pertsonak elkarren kontraktasunean ez antzematea eta, modu horretan, bakoitzak bere identitatea autonomoki garatzea? Menpekotasun eta aurkakotasunik gabeko eraikuntza pertsonala erreala ote da gure pentsamoldearen baitan? Munduaren gaineko perspektiba horren baitan? Gaurko errealitateari jarraiki ezetz esango nuke. Egun oraindik aurrera eramaten ditugun politika (*polis*aren, herriaren eraikuntza) oro bikoiztasun horrek eragindako menpekotasun isilak erreproduzitzen dituzte. Horren isla garbia dugu, egun, bizi dugun abortuaren gaineko eztabaida eta lege jarduerak.

Badirudi, oraindik, emakumeok gizonaren menpeko, "bestea" moduan kontsideratuak garela. "Arrazoiaren jabe" diren horiek gure gorputz, pentsamendu eta jardueren gaineko erregulatzaile izaten jarraitzen dute, gu geuk geure erabaki propioak hartzeko gaitasunik ez bagenu bezalaxe. Menpekotasun, paternalismo basapizti baten baitan bizitzen dihardugu oraindik.

Aski da! Gure gorputza geurea da. Eta, bai, subjektu aktibo, pentsatzaile eta politikoak gara. Gure gorputza guk geuk politizatuko dugu (nahi izanez gero), baina geure eskubideen defentsan eta ez inoren esamesen baitan aritzeko. Gure eskubideak ez dira negoziagarriak! Abortu eskubidea emakume guztiontzat!

Arantza Lasarte Uranga

LURRALDEBUS zerbitzuetan egon diren aldaketak berriro jaso ondoren hona ordutegiak eguneratuta. Edozein zalantzaren aurrean beheko telefono zenbakietara deitu.



MUTRIKUTIK → DONOSTIARA

Astegunak

6:50 / 10:00 / 13:30 / 19:30

Zapatuak eta Jai egunak

09:30 / 12:30 / 16:30 / 19:30

DONOSTIATIK → MUTRIKURA

Astegunak

8:00 / 11:30 / 14:30 / 14:40 (Antiguotik) / 20:30

Zapatuak eta Jai egunak

10:30 / 14:30 / 17:30 / 20:30



Ordutegiak Bizkaibusen zerbitzuekin koordinatu dira Eibarren, eta Euskotren zerbitzuekin Deban.

MUTRIKUTIK → ONDARROARA

Astegunak

6:55etik 21:55era, orduro eta azkena 22:30etan

Ostiraletan bakarrik 23:05 / 00:55

Zapatuak

07:55etatik 22:55ra orduro.

Gauekoa 01:05 / 03:05 / 05:05 / 06:35

Jai egunak

8:55etik 20:55era orduro.

MUTRIKUTIK → DEBA - MALLABIARA

Astegunak

7:15etik 20:15era orduro / 21:25 / 22:15*

Ostiraletan bakarrik 22:45* / 23:20* / 01:10*

*ez dira pasatzen Mendaroko ospitaletik eta Deban tunelean geratzen dira.

Zapatuak

07:15etatik 22:15etara orduro.

Gauekoa 23:55 / 01:55 / 03:55 / 05:55

Jai egunak

8:15etik 20:15era orduro. Azkena 21:25etan.



Deban trenarekin lotzeko aukera, bai joaneko eta bai itzulerako zerbitzuetan

MUTRIKUTIK → ZUMAIARA

Astegunak

06:25 / 11:00 / 13:25 / 16:25 / 18:25

Zapatuak

09:25 / 12:25 / 14:25 / 16:25 / 18:25 / 20:25

Jai egunak

10:25 / 12:25 / 15:25 / 17:25 / 19:25

ZUMAIATIK → MUTRIKURA

Astegunak

07:10 / 08:10 / 09:10 / 12:10 / 14:10 / 15:10 / 17:10 / 19:10 / 20:10

Zapatuak

10:10 / 11:10 / 13:10 / 15:10 / 17:10 / 19:10 / 21:10 / 22:10

Jai egunak

11:10 / 13:10 / 14:10 / 16:10 / 18:10 / 20:10 / 21:10



MUTRIKUTIK → SORALUZERA

Astegunak

08:45 / 10:45 / 12:45 / 14:45 / 17:45 / 19:45 / 21:45

Asteburu eta jai egunak

09:45tan zapatutan bakarrik / 11:45 / 13:45 / 17:45 / 19:45 / 21:45

SORALUZETIK → MUTRIKURA

Astegunak

07:40 / 09:40 / 11:40 / 13:40 / 16:40 / 18:40 / 20:40

Asteburu eta jai egunak

08:40tan zapatutan bakarrik / 10:40 / 12:40 / 16:40 / 18:40 / 20:40

www.lurraldebus.eus edo 943 41 52 08

euskotren 902 54 32 10 pesa 900 12 14 00

MIKEL DEUNA EGOITZARI

Hitz hauen bitartez, Mutrikuko Mikel Deuna Egoitza osatzen duen lan taldea goraipatu nahi dugu eta eskerrak eman nahi dizkiogu, orain dela gutxi hil den gure ama Martzelinari egin dion eguneroko asistentzia lan bikainagatik.

Zuengandik, eguneroko laguntasuna eta estimua jaso izan zuen, eta egoitzan izan zen bere espresio triste eta gogorra, irribarretsu eta lasai batean bihurtu zen lekua. Bizitza luze eta neketsua izan zuen pertsona batek, bere azken urteetan zuek emandako tratu ona eta maitasuna jaso zuen egunero. Bere familiaren zati bat bihurtu zineten eta etxean bezala sentitzen zen.

Gure gorespen eta eskerrik beroenak egoitzako langile guztiei, zuzendaritzari, erizain, laguntzaile, sendagile, sukaldari, garbitzaile eta beste zerbitzu guztiei, gure edadetuen zaintzan egiten duten eguneroko lanagatik, zeren eta, nahiz eta soldatapean egon, ordainezina den lan bat egiten dutelako. Zoriontsu bizitzera laguntzen duten samurtasun edo adiskidetasun keinuek, zenbat balio dute?.

Aipamen berezi bat mojej, gure amak esker oneko hitzak bakarrik zituen hauekiko. Bere lehenengo kontaktua izan ziren egoitzan sartu zenean eta bere senak hauekin konfiantza izatera eramane zuen, babestuta sentitu zen, bere pertsona eta zaintza konfiantza honengan delegatu zuelarik. MILA ESKER.

Gure begirunea ere bai, borondatezko langile guztiei, euren denbora gure amonak eta aitonak zaintzera dedikatzen dutenei. Txapela, urrezko danborra, goya eta oskar-a beharrezkoa balitz. Noizko esker on hau?

Bukatzeko, denoi tokatzen zaigu Mikel Deunaren zerbitzua indartzea eta sendotzea, esker onez betetzea eta alde politikoaren euskarri izatea ideologiak alde batera utziz, gaur egun hain beharrezkoak diren proiektu hauek posible izan daitezen. Eskerrik asko danoi.

Martzelina Kaltzakortaren Familia

ESKERRIK ASKO MUTRIKUAR GUZTIOI

Lau urte betetzera doaz Alkatetzara ailegatu nintzela, talde eder batek lagunduta. Ia lau urte horietan gorabehera asko eta handiak bizi izan ditugu herrian, baina urte latz horietan egindako bideak emaitza ederra eskaini digula esan ahal dizuet.

Uste osoa dut orain dela lau urte baino egoera hobean utziko dugula Udala, baina garrantzitsuena, azken

urteetan izan ez ditugun aukera berriak zabalduko zaizkiola. Eta horrek poztu egiten nau, jakiteak herri-tar guztion Udalak herriak izango dituen beharrei aurre egiteko modu egokia izango duela etorkizun hurbilean.

Alkate izandako lau urte hauetatik gazi-gozaok eramango ditut nire gogoan. Gozoa izan delako herritarrek izan dituzten beharrei erantzun ahal izatea, nahiz eta askotan nahi baino beranduago izan, eta gazia izan delako herritarrek espero edo nahi zituztenak egin ezin izatea. Edonola ere, ez ahazteko moduko lau urte daramatzat nire bizkarrera, eta harrotasun handi bat mutrikuarren interesak han eta hemen defendatu ahal izateagatik, Mutrikuri lau urte emateagatik.

Eta eskerrak ematen hasita, 2011 urrun hartan bere konfiantza eman zidaten mutrikuar guztiei eman behar eskerrak lehendabizi, horrexek eman didalako aurrera jarraitzeko indarra askotan izandako ahulune-tan. Eskerrak, baita ere, bidaide izan ditudan taldekide guztiei, bidea ez delako bakarrik egiten, eta beraien lanak ekarri gaituelako oparoa izan daitekeen etorkizunaren atariraino. Eta eskerrak, nola ez, kalean ikusi bakoitzean zuen animo eta indar guztiak transmititu dizkidazuena guztioi. Herkideen goizeko "egun on" horrek zela animatzen duen eguna indarrez hasteko!

Ekainaren 13an Alkate berria izango dugu mutrikuarrok, eta harentzat ere horixe eskatzen dizuet, neuri eman eta erakutsi didazuena eman eta erakutsi hari ere, beharko du eta. Ni behintzat, ondoan izango nau behar nauen guztirako. Hori zor diot herriari.

Eta ekainaren 13tik aurrera ni Alkate ohi izango naiz, baina behar nauten mutrikuar guztientzat hortxe egoten jarraituko dut aurrerantzean ere, udaletxeko lanpostuan eta Kalaputxiko lan taldean, azken lau urteetan egoten saiatu naizen moduan. Azken batean, uste dut ahal dugun neurrian elkarri laguntasuna eta laguntza emanez herri lotuagoa izango garela, "herriago" izango garela, "Mutrikuago" izango garela. Azkenik, lau urte hauetan urruti izan naizuen hurbileko guztioi ere, eskerrik asko zuen pazientziarengatik, uneoro hor egoten asmatu duzuelako, nork bere moduan, eta zain egoteagatik. Hemen naukazue berriro. Eta zer esan Idoiari, Leireri, Enekori eta Amari... lau urteko zorra dudala zuekin eta laster hasiko naizela zor dizuedan denbora eta dedikazioa itzultzen, interes eta guzti.

Amaitzeko, hasi naizen moduan, eskerrik asko mutrikuar guztioi.

Joseba Palenzuela Arrieta
Alkatea

ZELAITXUETA HAIZEOLA

tipologia ezberdineko euskal labearen aurkikuntza

Orain gutxi, Mutrikuko Olatz auzoan ezohiko “Euskal labe” baten aurkikuntzaren berri eman dute Aranzadi Zientzia Elkartea eta Euskal Herriko Unibertsitateko talde kideek. Xabier Orue-Etxabarria (zuzendaritza arkeologikoa) eta Xabier Peñalver (zuzendaritza zientifikoa) buru zirela, Mutrikuko eta Debako hamar bat lagunek auzolanean jardun dute aurkikuntza honetan. Arragoa edo kubetak 1,10 metroko sakonera eta kanala goiko partean izateak egiten du berezi labe hori. Bere tamainak Europa mailan ezagutzen den tipologia honetako handiena izatea dakarkio.

Aranzadiko partaide izanik eta aurkikuntza honetan aritu den Javi Castrok eskuratu dizkigu burdina erreduzitzeko labeen historia, zein aurkikuntzaren alde teknikoak.

Antzinatek, Euskal Herriaren ezaugarriarik hedatuenetakoa burdin mineralaren meatokien ugaritasuna izan da: Somorrostro, Galdames, Ortuella, Bilbo, Zerain, Aiako haitzak, Udalatx... Bestalde, azken hamarkadetako indusketek adierazten digute gure arbasoek Aro Berria baino VII-VI mende lehenagotik ezagutzen zutela burdinaren metalurgia.

Orain dela gutxi arte, nekez ezagutzen zen burdinola hidraulikoen aro aurreko burdina erreduzitzeko laborik. Iritzi orokorra zen izan zitezkeenak zailak izango zirela aurkitzen edo desagertuak zirela jada. Arkeologian, geologian eta metalurgian jakitun den ekipo batek egindako indusketen bidez 300etik gorako “euskal labe” azaleratu dituzte Bizkaia, Gipuzkoa eta Araba eta Nafarroako iparraldean. Gure Geoparkearen eremuan 50 inguru aurkitu dituzte, bereziki, Deba eta Mutrikun, eta, batik bat, Olazko bailara eta bere inguruetan. Geoparkearen barnean kokatzen den Zelaitxueta-

ko labeen aurkitu dituzten magnetita zepek ongi adierazten dute labe hori burdina erreduzitzeko erabili zutela, magnetita hori prozesu horietan sortzen delako.

“Euskal Labeen” ezaugarriak

Neurri handikoak, haitzean zulatuak eta energia hidraulikoaren laguntzarik gabe funtzionatzen zutenak dira. Bibliografian haizeola izendapena ematen zaie, baina ez dira denak berdinak. Batzuk zonalde lauetan eta beste batzuk maldetan eraiki zituzten, barne paretak zuzenak eta kurboak dituztenak daude, zilindrikoak edo gorantz ixten direnak, baina guztietan ezaugarri bera dute: tamaina handikoak direla. Horregatik, haizeola bezala ezagutzen ziren estrukturretatik, tamaina handi eta forma berezia dutenei eman zaie “Euskal Labe” izena, Europan ezagutzen diren teknologia aurrehidraulikoa duten erredukzio zuzeneko labeekin ezberdintasun nabariak dituztelako.

Burdinola hidraulikoen kokapenek zerikusirik ez bazuten ere inguruan burdin minerala izan ala ez –normalean urrutitik ekartzen zuten–, haizeolen kasuan, burdin minerala eta egur-ikatzak zeuden lekuetatik hurbil eraikitzen ziren, maldetan gehienetan, eta baita ur-laster edo ur-geldoaetatik gertu ere.

Labeen elikagaia hematitea eta goethita zirela adierazten dute jasotako laginek. Labearen oinarria estutu egiten da, hobi bati lekua emanez; behetik gorakoak gorantz ixten den kono-enbor forma hartzen dute. Zabalera handiena 3 eta 4 metro artekoa da, eta garaiera 4 eta 6 metro artekoa. Barne hormak kurboak dira, eta hare eta buztina nahasketa batez estalita daude.

Labearen zatirik handiena substratuan sartuta egoten da, eta aurreko aldea metro pasako horma batek isolatzen du. Ohikoena aurreko horma hori apurtuta aurkitzea da, baina mantentzen den lekuetan parabola-formako 60-70 zentimetroko irekiera bat ikusten da. Irekieraren azpian neurri ezberdinetako hareharriz estalitako kanal bat hasten da, eta honen basea labearen hobiarekin komunikatzen da. Ez Olazko Zelaitxueta, non kanalak 20 zentimetroko sakonera duen, eta hobiak metrotik gorakoa. Espekulazioak garamatza

APALLU
ITURGINTZA

Telf.: 600 316 381 - 943 02 98 61
San Agustín, 3 - Mutriku

apallu@apallu.es

www.apallu.es

LEA-ARTIBAI

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20

ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960
Mug: 659 879 268



zepa ere bertan gelditzen zela esatera.

Zelaitxueta izan da Euskal Herrian aurkitu den tipologia honetako lehen labea, literaturan *Slag-pit furnaces*, edo hobi edo kubetadun labeen antzekoa. Txikiagoak ziren eta aspaldiko epoketan erabiliak.

Euskal labe eta karobien arteko ezberdintasunak

Karobi frantsesak deituak beste guztiengandik bereizten dira euren barrunbe tamainagatik: metro-bete inguruko diametroa eta, orokorrean, zilindro forma luzeengatik.

Kasu gehienetan karobiak kare-harria aurkitzen den lekuetatik hurbil kokatzen dira. Euskal labeak, ostera, askotan, leku garaietan eta baserri zein kareharririk ez dagoen kokapenetan. Inoiz, euskal labe asko aurkitu izan dira baserri soil baten inguruan, Mutrikuko Okelar baserria lekuko. Bestetik, euskal labeek eragina izan dute toponimian: artola, olaeta, olakorta, mendiola... (ola terminoa erabiliz). Ez da berdin gertatzen karobiekin.

Karobiak normalean zilindro forma dute eta hormak hareharriz estalita. Euskal labeak, ostera, horma kurboak, beiratzatuko harea eta buztinezko orez gaineztatutakoak, gorantz ixten doazelarik, eta, beti, mineral analisiak egitean burdin arrastoak; ezaugarriarik garrantzizkoena zepa ateratzeko kanala izaten da –karobietan aurkitzen ez dena–;

ez bada, askotan gertatzen den bezala, euskal labea karobi bilakatu.

Zepak eta euren erabilera historia hurbilean

Burdinola hidraulikoen funtzionamenduari buruzko dokumentazio ugari dagoen arren, ez da berdin gertatzen aurreko labeek buruzkoarekin. Uste dugu burdin minerala (hematitea eta neurri txikiagoan goethita) sartuko zutela egur-ikatzarekin batera (beranduago ikatz minerala) eta 1.200 gradutara igo ondoren burdin-belakia lortzen zela; ondoren, finduz, burdina alde batera eta zepa bestera bereiziz. Hala ere, zepa-gune gutxi aurkitu izan dira labeen inguruetan, XIX. eta XX. mende hasieran bideak konpontzeko, tren-bideak egiteko zein siderurgi-industrian erabili zituztelako.

Zelaitxueta labeko hobiaren estalduran magnetita ugari aurkitu da gurutze eta erronboide formako kristaletan, baita dendrita-formakoak ere, optika zein elektronika bidez egindako analisi metalografikoetan ageri denez. Horrek suposatzen du 1.200-1.300 gradutara iristen zirela. Azkenik, hobiko zeparen gainean kaltzita hauts-forman aurkitu da, labea karobi bezala erabili izanaren seinale. Igaro mendearen 60ko hamarkadan txabola bat eraiki zuten labearen estruktura aprobeztatzuz.

Javi Castro

(Kalaputxik laburtu eta euskaratua)



SAR ZAITEZ GURE WEB ORRIAN ETA AURKI EZAZU PROMOZIO BEREZIAK!

Tel. 946 832 600

Gardotza Industrildea, 3 > 48710 Berriatua > Bizkaia



HONDEAKETAK GARRAIOAK



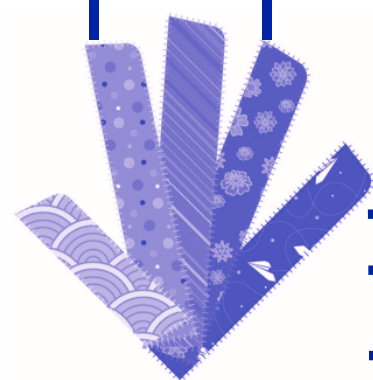
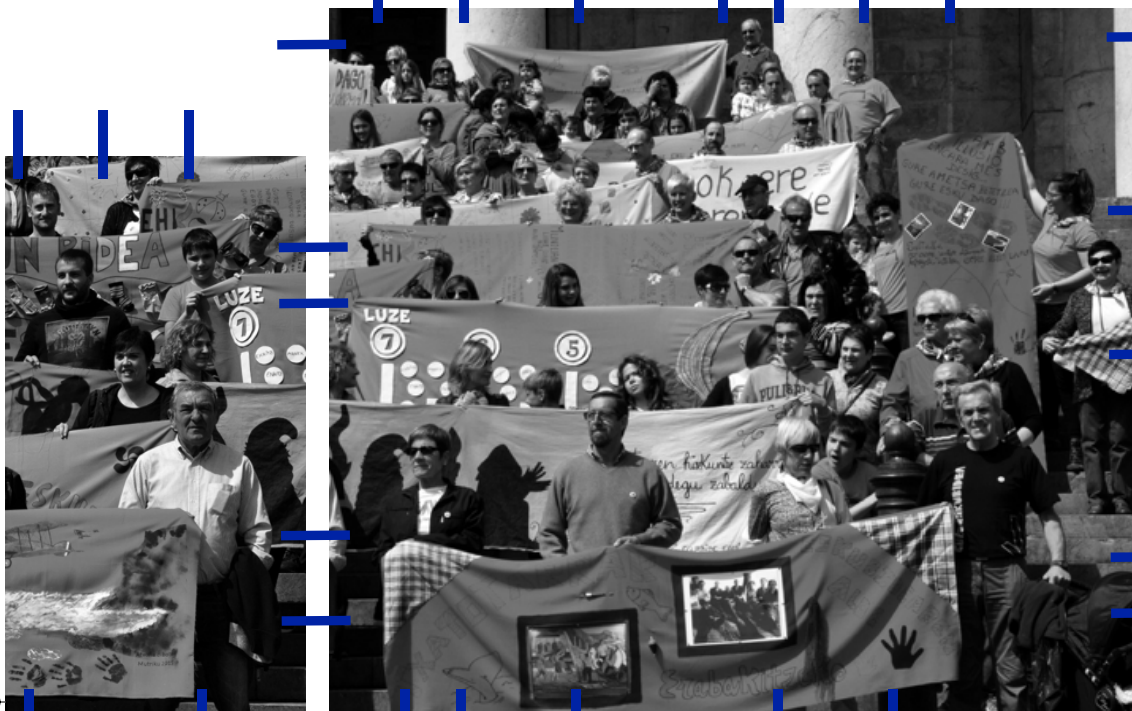
Tel.: 635 736 957 - Mutriku (Gipuzkoa)

Joste eguna





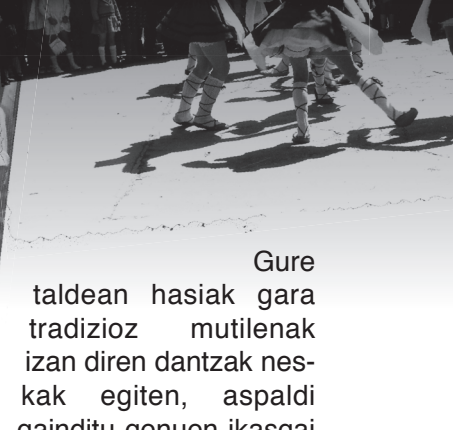
erabakia # ehuntzen



**GUERE ESKU
DAGO**



50 URTE AMETSETAN



Gure taldean hasiak gara tradizioz mutilenak izan diren dantzak neskak egiten, aspaldi gainditu genuen ikasgai hori. Herrian euskal

Gure Ametsa dantza taldearen sorrerak 1965. urtera garamatza. Zer esan ordutik gaurdaino militantzia eta dantza zaletasunez diharduten taldekideez. Urteak joan eta urteak etorri hortxe tinko. Lana bukatu ondoren dozenaka ume hartu eta aurrera bidea!

Hamar urte dira Kalaputxik berrogeigarren urteurrenean elkarriketatu zituela. Gogoz jarraitzen dute nahiz eta jende berriaren premia sumatu. Ez dute kopuru hutsean gelditu nahi, "aurten mende erdia egingo dugu baina espero dugu hemendik aurrera ere ospatzeko arrazoiak izatea eta egun gauden bezain osasuntsu eta indartsu sentitzea; hirurogeigarren urtemugari ere ez diogu beldurrik", diote barre algara artean.

"Ez dugu kezkatzeko arrazoirik, egia esan, taldea osasuntsu dago kopuru aldetik, baina, ume hauek dantzari helduak izatera iristea da kostatzen zaiguna. Dena den, espero dugu gure helburuak laster betetzea eta gure ametsa egi bihurtzea. Hemendik denbora gutxira hartzen ditugun erabakiek ahalbidetuko dute gure asmoak betetzea. Ezin dugu gehiago esan baina gure urratsak hortik doaz".

"Oso mutil gutxi ditugu taldean eta zoritxarrez ez gara Euskal Herrian egoera honetan dagoen talde bakarra. Egoera orokorra da eta hausnarketarako bide izan beharko litzateke. Kopuru txiki honek gainera daudenak aspertzera kondenatzen ditu, adin ezberdin asko nahastu behar izaten ditugulako zortzikotea osatzeko eta urteak joan eta urteak etorri dantza berdinei bueltak aritzen direlako. Egoera honetan mutilak motibata mantentzea kosta egiten da eta taldea uzten amaitzen dute. Interesgarria litzateke mutil helduagoak dantzan aritzea txikienek ereduak izan ditzaten.

erromeria antolatzen dugunean ere alde handiz dira emakumeak gehiago... dagoenarekin aurrera, eta oso pozik!"

Aldaketak izan dituzue dantza munduan, koreografia...

Tradizioak, garai berrietara egokitzen ez bada, ez du aurrera egiten eta gure helburua dantza taldeak aurrera egitea bada begiak eta belarriak zabalik izan behar ditugu. Gure maila xumean ausartu egiten gara gauza berriak probatzera eta horretan jarraituko dugu.

Hala ere, ez dugu ezer berririk asmatu. Koreografia horietan erabiltzen ditugun pausoak euskal dantza tradizionaleko pauso berberak dira, baina, elkarrekin nahastuz eta musika ezberdinekin jolastuz efektu ezberdina sortzen dute.

Euskal dantza oso zabala eta aberatsa da, herrialde bakoitzak bere dantza eta pauso propioak ditu eta garrantzitsua da dantzariak eta herriarrek altxor horren berri izatea. Gu gehienbat Gipuzkoako eta Bizkaiko dantzak ikustera gaude ohituak eta azkenaldian ikuspegi zabalagoarekin gabiltza lanean.

Borondatezko lana hemen ere...

Beste leku askotan bezala. Guk jasotakoa besteei helaraztea da gure asmoa. Herria dantzan ikusteak barnean sortzen digun zirrarak neke guztiak arintzen dizkigu. Egia da dena ez dela polita. Gutako bakoitzak badu bere lana eta gure ordu libreak eskaintzen dizkiogu dantza taldeari; umeei ensaioak, bilerak... Kultur militantzia da baina gustatu egiten zaigu eta aurrera egingo dugu.

Jada zortzi urte dira frontoian dantza herrikoien ikas-

BERISTAIN

DENDA LURRINDEGIA ESTANKOA



943 60 35 44

ARRIETA

AUTOZERBITZUA



Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01



taroekin hasi ginela eta ez du etenik izan. Jendeak oso harrera ona egiten du eta eurengatik balitz urte osoan zehar luzatuko litzateke baina guk mugak ere baditugu eta dagoenarekin konformatu behar.

Herritarrak badu zuen lan honen berri?

Denetatik egongo da. Ehun ume baino gehiago ditugu gaur egun eta pentsatzen dugu guraso askok ikusiko dutela egiten dugun esfortzua. Frontoian ere jende asko batzen gara helduen ikastaroan eta han ere asko eskertzen dute gure lana.

Hala ere garaiak aldatu egin dira, gizartea aldatu da, hezteko moduak aldatu dira... eta guk horren eragina sumatzen dugu. Dantza ensaioetan gustuko ez ditugun jarrera eta komentarioak ere ugariak izaten dira eta honi buelta ematea denon ardura da. Umeek orokorrean ez dakite gure jarduna borondatezkoa dela eta exijentziaz jokatzeko dute. Etxean azaldu beharreko zerbait dela iruditzen zaigu.

Guk gure kulturaren zati bat transmititu nahi diegu guregana datozeinei. Borondatez gabiltza honetan, gustuko dugulako eta ez dugulako katea apurtzerik nahi. Jarraipen bat izatea nahi dugu.

Eta aurrera begirako urratsak...

Gure helburu garrantzitsuenetako bat helduen dantzari talde sendoa eta on bat sortzea da. Bide berriak jorratu behar ditugula? Prest gaude horretarako. Erabaki garrantzitsuak hartzeko prest gaudela uste dugu, gure etorkizunean eragina izango dutenak. Hori ere aurrakusten dugu eta ez diogu beldurrik. Harrobi ona dugula uste dugu eta hori mantentzea eta dantzariak ilusioz beteta izatea ez dira ez, eginkizun makalak. Ilusioa eskeini behar diogu guregana datorrenari. Horretaz soberan gaude. Lanak ez gaitu sekula kikildu, ezta oraingoan ere.

“Ez dugu aukera galdu nahi eta lerro hauen bidez,



txistulariak behar ditugula aldarrikatzeko. Musika tresna guztiak dira beharrezkoak baina guk gure dantzarako musikariak behar ditugu: txistulariak, albokariak, dultzaineroak... triste da hauetako batzuk behar eta kanpora jo behar izatea herrian ez ditugulako. Musika eskolan ere txistua irakastea gustatuko litzazuke eta herritarrak ikastera animatu nahi genituzke”.

“Plazak dantzaz bete behar dira. Gure identitatearen zati ere badelako dantza. Talde honek borondatezko lana du oinarri eta profesionalak ez garenez gure ordu libreetatik eskeini behar gustukoa dugun horri. Jende ona dugu gurekin eta horiek jarraitzea litzateke nahia, behingoz talde sendoa eta ona lortzeko. Ez dugu etsiko!”

“Gainera, gure urrezko ‘ezteiak’ antolatzen ari gara. Aspertzeko denborarik gabe. Bide batez, eskerrak eman nahi dizkiogu Mutrikuko herriari gudan jartzen duen konfiantzaz gatik”





Pol. ANTZOMENDI · Galdona bidea
MUTRIKU ☎ 943 60 31 86
gorritxuautoak@hotmail.com



KALBAIXO
JATETXEA

TELEFONOAK:
943 60 32 56
943 60 30 16
MUTRIKU



UNAI BELAUSTEGI BEDIALAUNETA

“gizartetik jasotakoa ikerketa bidez itzuli nahi diogu gizarteari”

Urte luzez aritu da Unai lanean. Isileko lanean. Bakarkako lanean. Bere tesiak goreneko maila lortu ondoren, opari batekin datorkigu. Ez da hondartzan irakurtzeko liburua. Bai ordea, lasai eta denbora mugarik gabe irakurtzekoa. Jakin-min hutsagatik irakur daitekeena.

Zergatik heldu zenion Errepublikanismoa aztertzeari?

Gaia karanbolan iritsi zen niregana. Karrera bukatu ondoren Kuba ezagutu nahi nuen erreferentea delako historia aldetik, sozialismoa aldetik... eta guztia bizitzeko asmoz joan nintzen Kubara. Bertan persona berezi bat ezagutu nuen eta etxeratzean euskal inmigrazioa Kuban gaiarekin itzuli nintzen. Ez nuenez laguntzarik jaso bertan behera geratu ziren nire asmoak. Era berean Errepublikanismoari buruz ikertzea aholkatu ninduten, eta gaur arte.

Eta ekin zenion lanari...

Argi gelditu behar dena da ez dela gauza bera Errepublikanismoa eta Errepublika. Nire azterketaren mamia zera da: errepublika defendatzen duenaren kultura edo mugimendu politikoa, errepublikaren alde zegoen mugimendua, nortzuk osatzen zuten, nola egiten zuten aurrera, nola antolatzen ziren... errepublikanoen artean ere korrante desberdinak emango dira: federalistak, posibilistak, erradikalak... bi errepublika izan dira Espainian baina bigarrena da gogoan duguna. Egun, errepublikar banderak asko ikusten dira Euskal Herrian eta Espainian baina hauek espainiar banderak dira izaitez. Oraindik ez dugu lortu ikurriña aireratzea eta identifikatzea euskal errepublika aldarrikatzeko.

Zenbat urte jardun duzu historia honetan?

Masterreko tesinaren proiektua kontuan hartzen badugu urte erdi bat, gehi Eusko Jaurlaritzako lau urteko beka doktoretza egiteko...



Camping 
Galdona

JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserría

Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU



Ntra. Sra.
de Begoña
EHORZKETA

Iriagirre z/g

Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)

bost urte eta erdi. Gero beste urte bete tesiaren lehenengo atala liburu bihurtzen... horixe dena.

Zure proiektuan libururik bazen?

Holako proiektu batean sartzen zarenean batez ere historia arloan, beti irudikatzen duzu edo gustuko zenuke liburu bat ateratzea, pertsonalki ilusioa egiten duelako. Zure lanak zabalkunde handiagoa izateaz gain gizartearen onarpena lortzeko bide bat delako. Baina nire helburua izan zen ikerketa bukatzea eta nire tesia ere ondo egitea eta nota ona edo *Cum Laude* bat ateratzea. Helburua hori zen eta gero hori bukatu nuenean saiatu nintzen lehenengo zatia liburu bezala egokitzen argitaratzeko.

Gogorra izan da esperientzia?

Oso oso gogorra izan da eta niretzat baino gogorragoa esango nuke, ingurukoentzat. Tesi bat egiten ari den ikertzaile batek ezinbestekoa du inguruko laguntza. Ingurukoak bakarrik dakite tesi bat egitea zer den eta zer suposatzen duen horrek, zenbat lan suposatzen duen. Lan bakartia izaten da askotan, zu zara zure buruarengan agintzen duena, noiz jeiki, noiz egin jatorduak, noiz oheratu, ez dago beste inor zure gainetik agintzeko. Ordu asko eta asko. Azken bi urtetan ez dut ia asteburu bat ere jai hartu. Batez beste egunero hamar orduko lana izaten zen, alde horretatik oso gogorra eta zorrotza izan da nire ikerketa.

Era berean, intelektualki gehien bete nauen bizitza proiektua izan da, finean eguneko hogeitalau orduak zure buruarekin eztabaidan ari zarelako eta horrek ni bete egin nau. Bete eta nekatu ere. Jaikitzen zarenetik oheratu arte kontu berarekin zabilta bueltaka. Ametsetan ere batzuetan horretan ari zara. Lo ezinean nintzela ere askotan jaiki eta lanari ekin izan diot... bukatu ezinezko jarduna egin zait.

Izandako baliabideak nahikoa izan dira ala ez?

Mutrikun bizitzeak ez du errazten. Leioara joan behar duzu edo Donostiara ikerketaren muinera. Leioan nire zuzendariak bertan zeudelako eta hilean behin edo eurekin biltzen nintzen nire lanaren berri emateko. Eta Donostian berriz, errepublika-

nismoari buruzko iturri gehienak Donostian nituelako. Liburutegian, artxibo munizipalean eta Gipuzkoa nahiz Euskal Herri mailakoan, Espainiar estatuan ere... Donostiako udaletxeko liburutegian izugarriko hemeroteca dago. Errepublikanoak kale-ratu zituzten egunkariak irakurtzen denbora luzea eman dut. Erraztasunak daude leku hauetara iristeko eta nik esan behar dut artxibo eta liburutegietan asko lagundu nautela eta hor egon direla behar nuen guztietan laguntzeko.

Nire tesiak 808 orri dauzka, baina azken lau urtetan 10-15 mila folio idatziko nituen lasai asko.

Asmorik bai bigarren liburua ateratzeko?

Tesiaren zati bat argitaratu dugu eta nire asmoa zen bigarren zatia bigarren liburu batean ateratzea. Lehenengoan errepublikanismoaren bilakaera politikoa deskribatzen dut eta bigarrenean aspektu sozialago bat, genero ikuspegitik nolako jokabidea izan zuten, emakumeak parte hartzen zuten ala ez, euskaraz aritzen ziren ala ez, erlijioarekin zelako harremanak edo gatazkak zituzten, bilguneak non zituzten eta non sortu ziren... badago zertaz idatzi oraindik. Gustatuko litzaidake hala ere, tesiaren bigarren zatia bigarren liburuan kaleratzea, urtea amaitu aurretik.

Aurrera begirako planak daukazu...

Unibertsitatean egon nintzen klaseak ematen eta egun Erandioko Institutuan nabil, ordezkapen batekin. Doktoretza osteko beka bat eman didate eta ekainean bekarekin hasi beharko dut. Beka horren zati bat Estatu Batuetan egitekoa da, Santa Barbarako unibertsitatean, Californian. Bertako unibertsitateak onartu nau eta gogoz nago bertara joateko.

Liburua atera ondoren arnasa hartu duzu...

Tesia kaleratutakoan hartu nuen arnasa, nire "erditzea" hori izan zen, lau urte ondoren. Egin dudana lanak merezi izan du. Pozik nago egindakoarekin. Errekonozimendua liburu bidez iritsi zait, baina gizarteak guregan lau urtetan inbertitu du eta guk tesia itzultzen diogu gizarteari. Tesi asko ez dira bukatzen eta beste asko ez dira kaleratzen. Unibertsitateko liburutegian daude denak irakurtzeko eta azkenaldian interneten ere aurkitu ahal dira.

ASTIGARRAGA ANAIK, S.L.U



ERAIKETAK

Tel.: 943 60 40 86 / 667 411 938

e-mail: astigarragamutriku@outlook.es

Txurruka Tteak., 28 behe - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

Edari

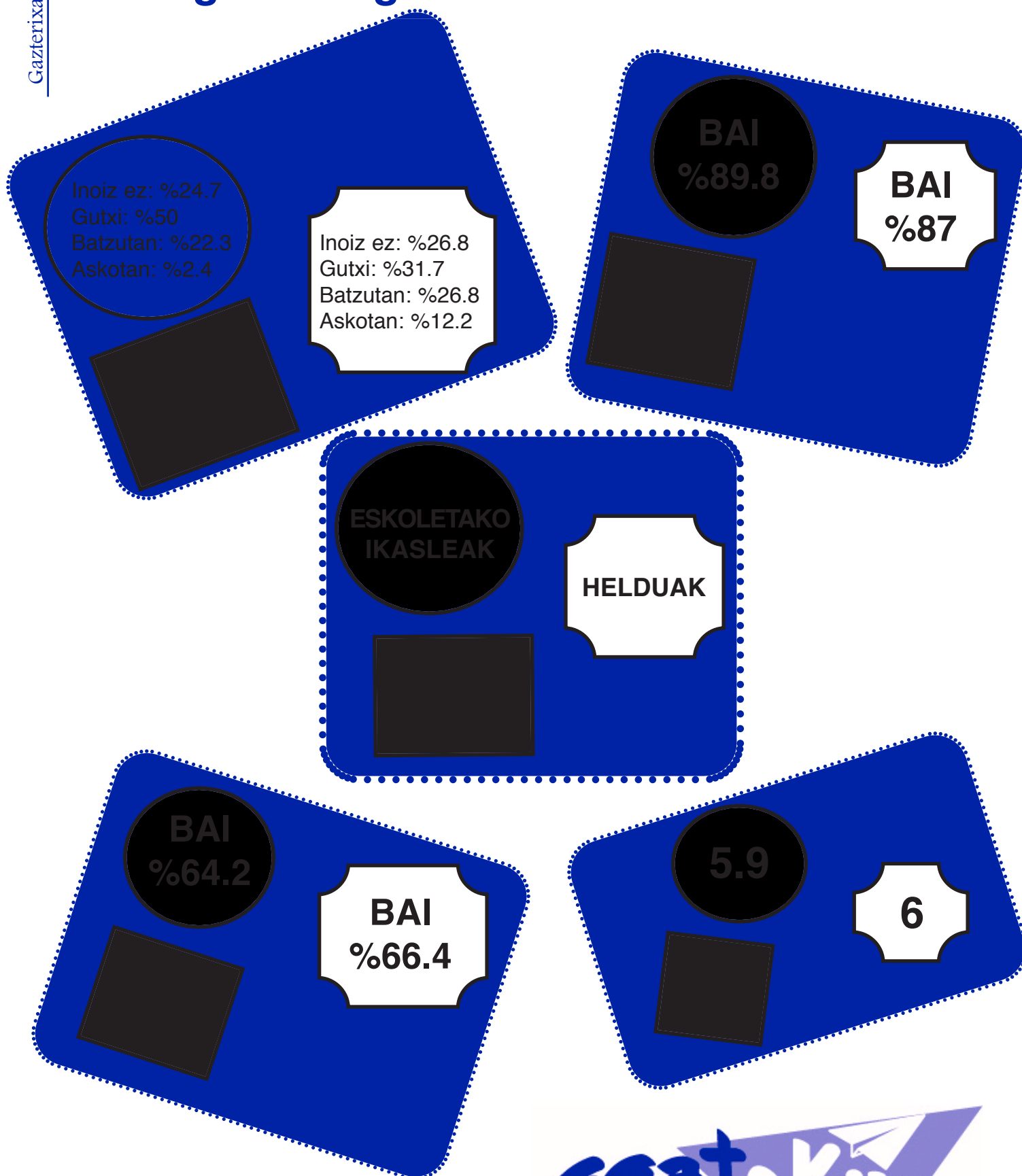


biltegia

Inarrairraegi

Tel./faxa: 943603938 - Etexkoa: 943603893 - Sakelekoa: 609413306 - "Mendi azpi" - 20830 MUTRIKU

Mutrikuko liburutegiaren inguruan egindako galdeketaren emaitzak...



Aurrerago datu hauek txosten batean jasoko dira eta eskuragarri egongo dira nahi duen guztiarentzat.

gaztekin



EUSKERAZ IRAKURTZEN

Aspalditxik, baina batez ere euskera batua sortu zanetik, banaketa haundi bat eon da euskaldunan artian euskera idatzixan inguruan. Batetik euskaldunzaharrak zozen: askotan erderaz etzakixan eo justuan zakixan jendia, bere bizitza gehixena euskeraz etxen zoana, baina irakurtzeko orduan eo etzakixen irakurtzen, aspaldi gertatzen zan bezela, eo etzeuen entenitzen euskeraz, oso ohixuta zozen-ta erderaz irakurtzen. Beste alde batetik euskeraz idazten zeuenak zozen: euskaldunzaharrak eo euskaldunberriak, euskera batuan ahal zeuen irakurri idatzi etxen zeuelako.

Hau da markia! Jende batek euskeraz idatzi, eta euskaldun gehixenak ezin irakurri!

Ta horrekin batea konplejo asko sortu zian euskaldun artian: euran euskera txarra zala, euskaldun eskasak ziala... Ta gainea aurritzi asko: idatzitxako euskera hori rarua zala, etzala eurana, asmautako hitzak ziala...

Hile hontako Kalaputxin ezitxu herritxarran iritziak batuko eo geure ekintzan propagandaik eingo. Horrek ere ondo datoz tarteka, baina iruritzen zaku batzutan mezu bat ematia ere ondo datorrela. Eta oainguan mezu haxe nahi dizuegu transmititu: **ABILAK ZEATE! EZIN HOBIAUAK! SEGI HOLA!**

Batzutan geure burua ezteulako baloratzen. Askotan pentsatzen deu: zelako euskera zatarra dan Mutrikukua, zelako gaixki hitz eitxen deun herri hontan... **TA EZTA HOLA! Kontrakua! Gure herriko euskera ezin politxaua da! Mutrikuko euskera ezin hobiau da! Euskeraik earrena, euskeraik onena, etxen dana dalako! Eta guk euskeraz etxen deu, ta horreatxio gea onenak! SEGI HOLA TA ANIMO!**

Danian doz bainak ere. Oainguan, beste konplejo bat ere euki deu euskaldunzaharrok, lehen azaldu bezela: euskera ezin irakurria, ezin idatzixa, ezin ulertua ahoz ezipada... Ta hortik, askotan, pentsatzea: euskeraik hitz etxeko bakarrik balixeu. Oain

hori asko gitxitxu da, umiak eskolata eraman ditxu ta euskeraz irakurtzen ta idazten segitxu deue.

Baina oaindik jende asko do Mutrikun, Euskal Herriko herririk euskaldunenetakuan, euskeraz ezin irakurritxa, ezin idatzitxa. Egunkarixa dala, Hitzako eo Diarioko kartia dala, Kalaputxi bea ere bai askotan... Ta horren aurrian ze esan? Ba begibistan dauana: zela irakurri, inok ezipadigu erakutsi? inor ezta jaixotzen ikasitxa! Ta horretxio, ahaztu kezak, ahaztu konplejuak ta ahaztu ezinak, ezta gure kulpia ta. **EZTA ZUEN KULPIA** ez jakitzia, sartu hori buruan!

Baina etzaku iruritzen hortan gelditxu bihar geanik. “Eztakigu, kostau etxen zaku” esateue askok, baina horrek erremeixo bakarria daka: **EKIN!** Ein ahalegina, bakoitzak bere alia, geure hizkuntzan irakurri ta idatzi daigun. Geuria dian egunkarixak, liburuak, aldizkarixak, ipuinak, web orrixak, telebista... konsumitxu ta sortzia geure esku do ta! Geuria ein ta geuria jasotzeko gai gea, geure mundua indartzeko. Ta mezu hau ere pasau nahi dizuegu, batez ere errazoi honeatxio: **AHAL DEULAKO! ABILAK GEALAKO!**

Horreatxio, animau nahi zaitxueu euskeraz irakurtzia kostatzen zatzenoi, gatzio eo zaharro izan, eguneroko aletxua jartzeko zeuek ere, herrixa euskeraz bizi daixan biharrezkua da-ta hori ere. Gorritin euskerazko kronikia dala batian, Kalaputxiko iritzi dala bestian, geure laneko eginkizunetan, egunero ale bat jarritxa, mendixa sortzeko gai izango gea denbora gitxian.

Ta, eozein zalantza dala ere, guk boluntaixo eskaintzeitxu geure buruak: irakurtzeakuan eo idazteakuan eozein zalantza euki ezkeo, dala itzulpen labur bat etxeko, dala proposamenak entzutzeko, jarri harremanetan geurekin, helbide hontan baitxoelkartia@gmail.com Hortako (ere) bagoz!

Hori da hile hontan mutrikuarran artian zabaldu nahi deun mezua: **IRAKURRI TA GOZATU EUSKERAZ! GURIA DALAKO, GEURIA IZATIA NAHI DEULAKO TA EIN AHAL DEULAKO, dudaik gabe! ANIMO DANOI, BALIXOZUE TA!**

Bai Txo! Euskera Elkartia

Begiratzeko al dixau illatergixai?

Gure aitxon-amonek geuk baiño gehixo begiratzeko zixuen zeruai. Egunez, laiñuek eta zeruaren koloriek zatorren eguraldixaren berri ematen zixuen. Eta gabaz? Eguzkixa ezkutatutakuan ere hurrengo orduetako eguraldixa ezagutu zeiken; hortarako, izarrei eta illatergixai begiratu bihar. Baiña, batez ere, gabaz, illatergi-aldixei erreparatzeko zixuen lehenguek. Baserritxarrek hola jakitzen zeuen ze hazi erein bihar zan edo ze landara batu; maiñelek, berriz, arrain jakin batzuk harrapatzeko egunak zatozela.

Illatargixa, illetargixa, illetergixa, itargixa... izen asko dakaz Mutrikun.

Euskal tradizio zaharrian bai eguxkixa, bai illatergixa emakumezkoztat hartu dira. Mutrikun, batzuek “Joxepantoni” esaten zixuen, erdi txatxetan: *Han Joxepantoni, arpei zabala!* Edozela ere, Mutrikuko kalietan, hola kantatzen zan, erderaz: *“cuando Lorenzo [eguzkixa] se acuesta Catalina [illatergixa] se levanta”*.

Baiña kontuz, lehengo ume eta gaztetxuentzat dandana ere ez zan barregarria. Portu aldeko gaztetxuei gurasuek esaten zixuen illatergixak sariak edo katiak botatzen zitxuela eta berarekin eruan. Haura siñistuta, saltaka etxeratzen ziran umiak illuntzian, bildurrak aidian.

Illatergixak lau aldi edo fase dakaz: 1) *Illatergi berrixa* edo *ilberrixa*, jaixotzen dani. 2) *Ilgora*, hazten dijuanian. 3) *Illatergi betia* edo *ilbetia*, haundi-haundi daguean. 4) *Ilbeheria* edo *“itaixan tipua”*, txikitzen dijuanian.

Askoren ustetan, illatergi-aldi horrek kontutan hartuz, denbora luzeagorako egurra, uzta hobia, okela gozua... lortu zeikezen. Mutrikun entzundakua ekarri ditxugu hona:

Arbolak aldatu, iñausi edo jotzeko ondo begiratzeko zakon illatergixari. Ostro-luzeko arbolak *ilbeheran* jotzen ziran (haritza, alkazixa, gaztaiña...), eta ostro biribileko arbolak berriz, *ilberrixan* (hurritza, txopua, haltza...). Haltza, maiatzeko ilberrixan jo bihar zan. Beste edonoiz jota egur makala ei da haltza, baiña bere sasoiari botata denpora askuan aguantatzen deu: buztarrixak egitxeko, burdixa egitxeko –*burtetxia*, esaterako–... Aurten maiatzaren 18xan da *ilberrixa*.

1559. urteko Mutrikuko dokumentu baten irakurri leike-nez, Alkatiak udal lurretako haritz-landarak urtarilleko ilberrixan aldatzeko agindua eman zoan: *“que los ayan de poner y plantar cada uno dellos en las tierras concegiles de la dha Vª por la luna nueva de henero...”*.

1632. urtian, Errondaitz –Hernando ayz– inguruko sute batek kaltiak eragin zitxuan artadi baten: kiskaldutako 32 arte ipurditxik moztutzeko agindu zeuen, eta beste 5 arte iñauzteko agindua ere eman zeuen, baiña ez edonoiz, *ilbeheran*: *“otras cinco piezas de los enzinos del dho monte que se deben trasmochar en este menguante por la*

rama cortando y esquilmando y no cortar por el pie”. Iñauzteko errazoa ere agertzen da: *“combenia se trasmochasen pª q el pimpollo brotase respeto de estar quemados tambien...”*.

Artiak ilbeheran iñauten ziran bezela, oraindik ere, mutrikuar askok, buruko illia ilbeheran moztutzen segitzen deu; gogorro ertetzen ei deu hola.

Hazixak ereiteko orduan ere kontutan hartzen ziran illatergi-aldixak:

1771. urtian, Mutrikuko Alkatiak idatzi zoan irailleko *ilbeheran* ereiten zala erropak-eta egitxeko ibiltzen zan liña: *“por el menguante de septiembre se siembra el lino en algunas porciones de rastrojo de trigo”*.

Baratzakuetan, lur azpikua aprobetxatzen zanian *ilbeheran* ereiten zan: patatia, zanaorixa, arbixa...; ostrua aprobetxatzen zanian, berriz, *ilberrixan*. Baiña ez beti, izan ere ilberrixan sartu ezker lehenago loratzen zan landaria, eta horregaitxik, letxugia, azelgia, azia... *ilbeheran* sartzen ziran, ez zaixen loratu. Baiña indiarra, idarra, baiña, babia... horrek bai, *ilberrixan*, loria bihar zeuen-eta gero alia emateko.

Baserrixan, etxeko animalixekin ere kontutan hartzen zan illatergixa: txarrixia irendu edo kapatzeko, *ilbeheria* bihar zan; txarri-hiltzia egitxeko, berriz, *ilberrixa*. Ardi okelak tejua ez eukitzeko ilbeheran hil bihar. Ilberrixan edo ilbeheran hil ezker odolak bizixo doz eta zapore gogorragua dake.

Astigarabixan entzun degunez, Deba ibaixan, angulia *ilberrixan* harrapatzen zan. Aurreko 2-3 egunetan eta osteko 2-3 egunetan ere bai.

Sagardua egitxen zanian, apiril edo maiatzeko *ilbeheran* pasatzen zan kupel batetik bestera; botilletan sartzeko ere berdin, ilbeheria bihar.

Amaitzeko, baserrixetatik portura juanda... hainbat kontu esan diguez maiñelek: batetik, *illatergi-lapia* izeneko lapa klase haundi bat ere bado. Haitzian denbora askuan egondako lapatzar hori ez da *lapa arbiduna* bezain gozua jateko, baiña tira, gustora jan leike erreta.

Itsasoko aingirak harrapatzeko illatergirik ez zauan gaba bihar izaten zan –ilberrixa–, holako gaba beltzari *illundia* esaten zakon. Gabaz txibixetara juan ezker, berriz, illatergi betia bihar izaten zan.

Itargixak bere inguruan eratzun edo arua bezelakua dakanian, kontuz! Eguraldi txarrak laster datoz-eta. Eguraldi kanbixuak batez ere maiñelentzat ziran jakin biharrekuak.

Josu Larrañaga Arrieta



Nagusien sexualitatea



Zuk, nik, zure bikoteak, lagunek... gazte askok ez dute inoiz imaginatu gurasoak harreman erotikoak izaten. Ezta ere aiton amonak.

60 urterekin ezagutu diren bikote berriek, gurasoek, urrezko ezteiak ospatu dituztenek harreman erotikoak izaten dituzte. Solteroak eta solterak, alargaunak, bananduak... Nahi dutenean, nahi dutenarekin eta nahi duten bezela harremantzen dira. Batzuk askotan, beste batzuk oso gutxitan, ia inoiz ez... Beraien seme alaba eta bilobak bezala.

Gazteen sexualitatea gora behera, etapa, gozamen...-ekin balizko hartzen den bitartean, nagusia itzalita dagoela ulertzen da. Momentu batetik aurrera, eman beharreko desio eta plazerrak emanda gelditzen dira. Etapa produktibo eta erreproduktiboa pasata, maitagarria izatea besterik ez bailitzan geldituko. Herriko jaietako berbena batean eskutik helduta dantzan ari den bikotearen irudia besterik ez datorkigu burura.

Besteak... musu hezeak, laztan lizunak, orgasmoak..., isilduak dira. Ezinezkotzat ikusten dira, buruan ez dira sartzen edo pentsatzeak gaizki sentiarazten gaitu.

Urteak aurrera egin ahala gizonaren eta emakumearen gorputza aldatzen joaten da, zahartu egiten da. Beti gertatu izan da horrela. Erreferentzia gisa gorputz gaztea hartzen baldin badugu, eksklusiboki gainera, aldaketa hauek zorrotz begiratuko ditugu. Bizitzan zehar gertatzen joan zaigun eboluzio bat da ordea. Aldaketa hauek ezin hobeto ezagutuko dituzte/ditugu inplikatuak...

Heziketa afektibo sexualean, ezinbestekotzat ikusten da gaztetxoekin hilerokoaz edo eiakulazioaz hitz egitea esperientzia hauek bizi izan aurretik. Horrela, momentu horretan aldaketak lasaiago eta kezka gutxiagorekin jaso ditzaten. Logika hau ere interesgarria litzateke, menopausia edo testostero-

naren jeitsiera izango duten gizon eta emakumee-kin tartekatzea. Dena dela, aldaketa fisiologikoetan arreata jartzea ez da nahikoa.

Pertsona heldu asko bikotearekin bizi dira, eta kasu honetan bikotea da aldaketak gertatzen diren eremua. Aldaketa fisiologikoak ez dute zertan harreman erotikotik zuzenean eragin. Garrantzitsuena ez da egiten dena edo aldatzen dena, baizik BIZITZEN dena. Hau da, emakume eta gizon bakoitzarentzat, eiakulazioak, koitoak, laztanak... ze garrantzi izan duen eta nola joan diren aldaketak jasotzen.

Adibidez, adinak aurrera egin ala, koitoa geroz eta zailagoa izango da. Baginari buztitzea gehiago kostatzen zaiolako eta zakila zutitzeko estimulazio gehiago behar dituelako eta hala ere zutitze bera ez delako lortzen...

Emakumeak hor jarraitzen du, gizonak hor jarraitzen du bere desio, plazer...-ekin, beraz guztia ez da aldatzen. Baliteke "koitoaren sakramentua" berdina ez izatea, eta norbaitek negar ere egingo du bere zakila ez delako tentetzen. Baina, koitoa harreman erotikoen zentritik kentzean, bestelako sakramentu batzuk azaltzen zaizkigu; xamurtasuna, laztanak, besarkadak, masturbazioa... Beraz, sexualitatearekin gozatzen jarraitzen dugu. Ez lehen bezala. Ez gaizkiago. Ez hobeto.

Koitoan oinarritzen ez diren harreman erotikoak bizitzeko aukera hauek beti daude hor, egon dira. Baliteke, pertsona heldu asko gazte batzuk baino sexualitate aberatsagoa bizitzen egotea. Beraz, ez dezagun isilarazi gure helduen sexualitatea.

Irudika dezagun, herriko berbenan dantzan hari den bikote hura. Biluzik, laztantzen, muxukatzen... Ximurrez beteta, horbanekin, haragi heldua, azala azalaren kontra.

ixasexualitateeskola@gmail.com

IRRI IRRI TXANTXANGORRI!



Aurten Txantxangorri 15. urteurrenarekin batera, Txantxangorriren sustraletara joatea bururatu zaigu eta horretarako Oihana Plazaola-ekin elkarrietzeta bat izan dugu, bera izan baitzen Txantxangorriren sortzaileetako bat.

Zer dela eta hartu zendun Txantxangorri has-teko ideia?

Idea hori ez zen egun batetik bestera sortu, Mutri-kun beste saiakera batzuk ere egon ziren aurretik. *Txibili* eta *Jan Gek/n* me nik gogoratzen ditudan behintzat, aurretik ere ziur besteren bat izango zela.

Txantxangorriren kasuan uste dut momentu, toki eta pertsona egokien arteko topaketa izan zela gakoa. Hasierako pausu zehatzak ahaztuta ditut baina udaletxean egindako bilerak, gure arteko emozioa... gogoan dauzkat. Garai artan "Paletas" zegoen alkate eta udaletxearen babes osoa jaso genuen, medio guztiak gure esku, baimenak, baldintza ekonomikoak... gure partetik lanerako gogoa eta sekulako ilusioa jarri genituen, eta emaitza ikusita badirudi haziak sustrai sendoa hartu zuela.

Nondik abiatu zineten? Zaila egin al zitzaizuen guztia martxan jartzea?

Zaila, zaila, bai eta ez. Dena zegoen egiteko, izena asmatu, irudia sortu (eskerrik asko Josu "Pitxame"), baimenak eskatu ikastolan eta institutuan, materiala erosi, sortu, hiru asterako plangintza egin, irteerak antolatu, herriari gure egitasmoaren berri eman, kartelak egin...

Arratsaldero AEK egon zen tokian biltzen ginen eguneko ebaluazioa egiteko, hobetzeko jarrerak, mantentzekoak eta berriro egin behar ez zirenak, material prestaketa, den dena aztertzen genuen. Ahalegin handiak egiten genituen gure lana ondo egiteko eta ume zein familiak ahalik eta gusturen geratzeko. Orain atzera begiratuta "bileritis" sindrome gogorra izan genuela uste det, ja, ja, ja...

Nola hartu zintuzten herriak? Eta herriko txikiak?

Herriarentzako egin genuen lehengo bilerara oso familia gutxi etorri ziren, Zabielesko aretoan begirale gehiago geunden gurasoak baino. Lehenengo izen ematean 9 ume besterik ez ziren apuntatu. Sekulako bajoia geneukan, kartulinak erosi eta kartel berriak egin genituen, herriko txoko guztietan gure egitasmoaren alderdi erakargarrienak azpimarratuz... Eta bigarren bultzada horri esker 85 ume etorri ziren. Behin dena martxan jarrita, hasierako egunetan jendeak harriduraz begiratzen gintuen, kaleetan umeak begirale batekin abesten ikustera ohitu gabe baitzeuden. Polita zen jendearen galderi erantzutea: Hau zer da? Nongoak dira umeak? Ordaindu egin behar da? Gureak apuntatu daitezke?...

Umeen aldetik berriz zer esan, umeak beti ume. Nik uste ilusioz eta errespetuz egiten den guztia ongi onartzen dutela. Beraiekin ez genuen arazorik izaten.

Hasieran bakar batzuk hasi zineten, eta urteak aurrera joan ahala jende gehiago batu zen zuekin. Ateak irekita zenituzten ala bertara joan nahi zuten begiraleek ezaugarri zehatz batzuk bete behar zituzten?

Lehengo urtean lanerako gogoa eta ilusioarekin nahikoa zela iruditzen zait. Formakuntza berandua go iritsi zen, begirale, zuzendari edo koordinatzaile tituluak, magisteritza ikasketak... Profesionalizazioa ere garrantzitsua izan zen, guztiontzat aberasgarria, lan taldearentzat, umeentzat, familientzat eta orokorrean herriarentzat.

Gainera, lehengo urteetan lan egiten zuen orok kobratzen zuen potxokoa. Dena den Txantxangorri hartutako tamaina kontuan izanda gauzak aldatu zirela badakit. Orain bolondresak ere badaude eta herriko gazteei begirale izateko aukera zabal-tzen zaie, egungo arduradunek neurria hartuta



SUKALDEKO ALTZARIAK
EBANIZTERIA

OKILA AROZTEGIA S.L.

Txirritxa - Mutriku

Tel. 943 60 40 18 - Faxe: 943 60 31 03



**eguneroko
menua**

Laranga auzoa · Mutriku · Tel. 629105733 · luis@pikua.es

**JATETXEA
LANDETXEA**
apartamenduak
bezeroentzako
aparkalekua

**berezitasuna
txerri txikia**
(enkarguz erreta, edo frijitua)





izango diotela pentsatzen dut.

Udako udalekuak ere hasiera batean plaza mugatuak izaten zituen, nolatan eta noiz hartu zenuten plaza horiek mugagabeak izateko erabakia?

Lehengo urtean kosta zitzaigun umeak gerturaztea. Bigarren udan Haur Hezkuntzako umeak ere onartzea erabaki zen. Bi taldeak kontuan izanda ume pila batzen hasi zen, berrehundik gertu, begirale kopurua ez zen hain handia eta ratioak mantentzeari garrantzia eman zitzaiola uste dut. Gainera diru kontuak ere hor zeuden...

Nik hirugarren urtearen ondoren Txantxangorri utzi egin nuen eta hortik aurrerako erabakiak momentuko pertsona, baliabide eta egoeren ondorio izango ziren, ez ditut zehaztasunez ezagutzen.

Nola ikusten duzue gaur Txantxangorri?

Mutrikurentzat ezinbestekoa da. Herriari zerbitzu ona eskaintzen dio, urtean zehar ludotekaren arduradute, udan udaleku irekiak eta horrez gain oporraldietan zein festa berezietan ekintzak antolatzen dituzte. Familiei lana eta txikieneen arteko kontziliazio/utopia horretan esku bat botatzeaz gain herriko txikienei erabiltzaile modura eta gazteei begirale bezala balore ederrak transmititzeko ere balio du beraz, gauza on asko ditu.

Dena den seguru une honetan bertan lanean daudenak etorkizunari begira hobetzeko aspektuak

aztertzen egongo direla. Txantxangorri ezin da lo geratu beti egon behar da zerbitzua hobetzeko lanean, urte gehiago beteko baditu behintzat.

Zer sentimendu sorrarazten dizue zuek sortu eta eraikitako zerbaitek jada 15 urte egin dituela ikustean?

Sentimendu ederrak, 15 urte asko dira eta bertatik ume pila bat pasa da, haietako batzuk orain begirale dira eta hori oso polita da. Herriko ume eta gazteak ilusioz aritzen ikustea beti da polita. Gainera orain gure seme alabak joaten dira Txantxangorri, imajinatu norberaren semeak "ama Txantxangorri onena da, ez dut nahi bukatzerik" esaten dizun momentua, malkoak ere atera zitzaizkidan...

Zer esango zenieke gaur egunean bertan lanean diharduten begiraleei? Eta etorkizunekoiei?

Lehengo eta garrantzitsuena, umeak maita ditzatela, gure etorkizuna baitira. Gero, denborak ematen duen distantzia eta sosegua kontuan hartuta, arduratsuak izateko eta disfruta dezatela egiten dutenarekin. GORA TXANTXANGORRI!

Txantxangorriren izenean eskerrik beroenak Oiha Plazaolari eskainitako denboragatik eta esandako hitz guztiengatik.

Txantxangorri aisialdi taldea

RAIKETAK S.L.
SAGARMIÑA

Hondartza 3-4, behea
31 postakutxa
20820 DEBA
Tel. eta faxa: 943 192 249
Mob. 629 639 685
629 641 940
sagarmina@sagarmina.com
www.sagarmina.com



PEIO
Zorionak gure mendizaleari maiatzaren 27an, zure arrebak eta etxeko guztien aldetik muxu haundi bat.



ANGIE
Zorionak eta mila muxu gure angerutxoari maiatzaren 7an zure egunean.



EMILI
Zorionak bihotz bihotzez maiatzaren urteak betetzen dituzulako.



MARGARITA ETA JOXEBA
Zorionak bikote, ez zarete makalak! Maiatzaren 6an egun berezia izan da zuentzat eta denontzat, 54 urte elkarrekin. Segi holaxe urte askoan.



KARLA
Zorionak poxpolin! Mutrikutik hiru matxo potolo zuretzako. Ondo pasa zure urtebetzetean.



IGOR
Zorionak kirolari! Matxo eta besarkada handi bat Mutrikutik.



BETAURREKO LILAK

emakumiakmutrikunabian@gmail.com

Etxeko lanetan dihardutenak, langileak dira. Emakumeak dira gehienetan, beti ez esatearren. Edozein lanbideri dagokion moduan, bere betebeharrak eta eskubideak ditu. Hala gertatzen al da? Paktatzen al dira egutegiak, ordutegiak, atsedena, soldata, pagak, oporrak...? Eta lan kontratuak egiten al dira garbi utzita hitzartutako baldintzak? Zergatik da hain prekariora sektore hau?

Gutxieneko baldintza batzuk ezarrita daude:

- Legezko gehienezko orduak astean 40 dira.
- Egun batetik bestera 12 orduko atsedena derrigorrezkoa da.
- Atsedena, astean behin 36 ordu segidan. Barruko, kanpoko edo ordukakoarentzat.
- Urtean 14 jai-egun dagokio, ordainduak.
- Urtean 30 egunetako oporrak, paktatu leike noiz eta nola.
- Gutxieneko soldata, legeak markatzen du, hortik gorakoa paktatu egiten da.

Hilean, 60 ordutik gorako enpleguetan, enpleatzailearen gain dago GIZARTE SEGURANTZAN alta eman eta ordaintzea. Hau garrantzitsua da, honen arabera kalkulatzen direlako bajaran kobratzekoa eta etorkizuneko pentsioa.

Oraindik ere, Etxe Langileek ez dute desanplegu prestaziorik lana galtzen dutenean.

Bat etorriko ginake aitortzean, zelako funtzio sozial garrantzitsua betetzen duten. Baina... beti dago bainaren bat. XXI gizaldian bizi gera, eta lanak arautua izan behar du, ZEINTZUK DIRA ETXE LANGILEAREN LAN ARAUAK?

Urtetako lanaren poderioz sektore hau organizatzen ari da. Nahi izanez gero hemen aurki daiteke informazioa eta gaur egungo egoeraren berri: www.aht-ele.com

MUTRIKU ONDO DIJUA EDO... HORI EMATEU?

BIPARTIDISMOARI aurre egiten jarraituz
Udalaren kudeaketa TXURI-BELTZEAN ez zaigulako gustatzen.
Mutrikuk asko jokatzen duelako datorren legealdian.
Udal garden, ireki eta libre nahi dugulako.
Herriarrei errespetua eta laguntza zor diogulako
Mutriku munduan duintasunez kokatzeko
Gure herria maite dugulako... benetan.

GU BUSTIKO GARA ETA ZU?

b+i
MUTRIKUKO
Berdeak
+
Independenteak

ZUEKIN

Irudi Korporatiboa:
Logotipoa
Administrazio paperak
Esku-gida korporatiboa
...

www.euskalinpri.com

Argitalpen grafikoa:
Liburuxkak
Katalogoak
Aldizkariak
Liburuak
Kartelak
Iragarkiak
...

Web diseinua:
Web orri korporatiboa
Orri dinamikoak (kontrol taula)
Online dendak
Intranetak eta estranetak
Blogak
...

EUSKALINPRI
Soluzio grafikoa

Euskalinpri Inprimategia
Iifar kale 7 behea
20820 Deba
T. 943 19 20 36
inprenta@euskalinpri.com

Nuria Vázquez
Diseinu eta komertzial saila
M. 659 45 36 57
nuria.vazquez@euskalinpri.com



Euskal Herrian
gure hezkuntza eraiki!

LOMCEri EZ!
INPOSAKETEi EZ!

ANSORREGI

Oinetakoak

Erdiko kale, 9 - 943 60 33 42



Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatia

Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

ZAINTZAKO BOTIKAK

Gaueko 10ak arte

MAIATZA

11tik 14ra Zalduegi
 15etik 17ra Burgoa
 (zapatu goizian Apraiz)
 18tik 21era Otxagabia
 22tik 24ra Apraiz
 26tik 28ra Burgoa
 29tik 31ra Zalduegi
 (zapatu goizian Otxagabia)

**EKAINA**

1etik 4ra Apraiz
 5etik 7ra Otxagabia
 8tik 11ra Zalduegi
 12tik 14ra Burgoa
 (zapatu goizian Apraiz)
 15etik 18ra Otxagabia
 19tik 21era Apraiz
 22tik 25era Burgoa
 26tik 28ra Zalduegi
 (zapatu goizian Otxagabia)
 29 eta 30 Apraiz

Gaueko 10etatik aurrera
ELGOIBARREN
 (ikus 4. orrialdea)

MENDI IRTEERA**EKAINAK 14**

ERROZATE - IRATI-
 BEHORBI



Mutrikuko Udal Musika
Eskola

MATRIKULA EPEA ZABALIK
 maiatzaren 25etik 29ra

Maiatzak 15, ostirala

INMIGRAZIOA FILM LABURREAN
 22:15etan Zabil kultur etxean

Maiatzak 16 eta 17

GPS IKASTAROA Luardon
 Antolatzaileak: Burumendi MT eta Udala

Maiatzaren 18tik 21era

ASTE MUSIKALA
 Antolatzailea: Musika Eskola

Maiatzak 23, zapatua

TRONBOI TOPAKETA
 Antolatzailea: Musika Eskola

Maiatzak 30, zapatua

DANTZARI EGUNA
 Antolatzailea: Gure Ametsa Dantza T.

Maiatzak 31, domeka

ARNOKO XI. MENDI LASTERKETA eta
 IBILALDIA

Ekainak 6, zapatua

MUTRIKUKO BANDERA Antol: Arraun T
 + DASTAKETA Antol: Balea elkarte

Ekainak 14, domeka

UMEEN EUSKAL JAIA

AZOKA TXIKIA**EKAINAK 13, zapatua**

Beheko plazan
 10:00etatik 14:00etara

Herriko produktuak, kalitatezkoak,
 ekoizleengandik zuzenean
 kontsumitzailearengana.

Igualatorioarekin
eta
Osakidetzarekin
lan egiten
dugu



Audioprotesista
egunero dago
zentroan

Audiometriak
doain

Optika Vitoria
OPTIKA -- AUDIFONOAK

Iparkale 1 - Ondarroa
Tel. 946 134 138
mvitoria@cnoo.es
www.optikavitoria.com

25urte lanean illusio batekin :
zu apain eta osasuntsu sentitzea, hau da, pozik.

apain

Leaseir Diodo Laserra :
agur ileei laser
esklusiboenarekin

Gure tratamendu berria:
BAMBOO SCRUB

Toxinak eta hildako zelulak,
lehortasunak eta azala zahartzearen
seinaleei aurre egiteko behar duzun
azal berriztatzaile tratamendua,
Natura Bisse-ren eskutik.

estetika · fisioterapia

Galdetu gure bonuengatik :
presoterapia edo kriolipolisis
dohanik lor dezakezu!

Domingo Ibaibarriaga, 3 Behea · Mutriku · apain@apain.net · 943 60 42 29 - 608 684 416



MUTRIKU HAZI ARAZI

